

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN KÖKENLERİ

- I. BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NI BİR PERSPEKTİFE OTURTMAK
- A. 1890'da Avrupa huzurlu bir yerdi. Herşey yolundaydı. Almanya, istediklerini elde etmişti. Öyleyse sormamız gereken soru şu: böyle huzurlu bir ortamda böylesine büyük bir savaş nasıl çıktı?
- B. Birinci Dünya Savaşı, 1 Ağustos 1914'te başlayıp, 11 Kasım 1918'de sona erdi. Başlangıçta, Üçlü İtilaf'ın (İngiltere, Fransa, Rusya, ve bunlara ek olarak Sırbistan ve Belçika) karşısında İttifak Devletleri (Almanya ve Avusturya-Macaristan) vardı. Sonraları İtalya, Romanya, ve Birleşik Devletler İtilaf devletlerine, Osmanlı Devleti ve Bulgaristan Merkez Devletleri'ne katıldı. İtilaf devletleri savaşı kazandı.
- C. Birinci Dünya Savaşı, o döneme kadar tarihte yaşanmış en kanlı savaştı. 12,981,000 asker, 12,974,000 sivil olmak üzere, toplam 25,955,000 insan öldü (Ruth Lager Sivard, World Social and Military Expenditure 1996, Washinton DC: World Priorities, 1996 eserinden).
- D. Birinci Dünya Savaşı, tüm 20.yüzyılı etkileyecek olan bir şiddet dalgasını başlattı. Bu savaş, 1917 Rus Devrimi'ni tetikleyerek, Stalinizm'in doğmasına (30 milyondan fazla insanın yok edilmesine), akabinde 1947-1989 yılları arasında sürececek Soğuk Savaş'ın başlamasına neden oldu. Soğuk Savaş süresince, milyonlarca insanın hayatına mal olan Kore, Vietnam ve Afgan savaşları çıktı. Vietnam Savaşı, başta Kamboçya'da 1975'te Pol Pot rejiminin doğmasına ve Kamer Gerillaları'nın 2 milyon Kamboçyalı'yı soykırıma uğratması da dahil olmak üzere, ciddi sorunlara yol açtı. 1980'lerdeki Afgan Savaşı, 11 Eylül saldırılarını planlayan bin Ladin'e korunak sağlayan Taliban rejiminin 1996'da Afganistan'da kurulmasına yol açtı. Birçoklarına göre, Birinci Dünya Savaşı Naziler'in yükselmesine ve dolayısıyla İkinci Dünya Savaşı ve Yahudi Soykırımına da neden olmuştur. İkinci Dünya Savaşı, Çin, Kuzey Kore, Yugoslavya ve başka yerlerde komünist rejimlerin doğmasına yol açmıştır. Bu rejimler, sadece büyük boyutlarda toplu katliamlar yapmakla kalmamış, birçok savaş başlatmıştır. Sanırım, ne demek isteğimi anladınız. Birinci Dünya Savaşı, insanlık tarihinde kara bir leke olarak geçmiş uzun bir hikayedir.
- II. BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN (BDS) NEDENLERİ HUSUSUNDA BEŞ GENEL AÇIKLAMA
- A. 'Savaşa Almanya neden oldu.' Bu açıklamanın üç çeşidi vardır. İlk ikisi savaşı Almanya tarafından kasten başlatılmadığını savunurken, üçüncüsü Almanya'nın kasten bu savaşı tetiklediğini söyler.
1. Almanya'nın rolünün küçük olduğunu savunan açıklama: Almanya, Avusturya-Macaristan ile yaptığı ittifak için kazançlar sağlamak amacıyla, bilerek Temmuz 1914'te kıta Avrupa'sında bir savaş riskini göze almıştı. Savaş öncesi statüko yanlısı olmasına rağmen, böyle bir savaş riskini de aldı.
2. Almanya'nın orta ölçekli bir rolü olduğunu savunan açıklama:
- a. Almanya, Avrupa kıtasına yayılmış bir savaşı (Fransa ve Rusya'ya karşı), savaş öncesi statükoya tercih ediyordu. Ancak, statükoyu dünyaya yayılmış bir savaştan (İngiltere, Fransa ve Rusya'ya karşı) daha çok tercih ediyordu. Bu görüş, Fischer Okulu tarafından oluşturulmuş, Imanuel Geiss tarafından örneklenmiştir (ç.n. bunlar için daha sonraki ders notlarına bakınız).

- b. Almanya, kıtasal bir savaşı, sonucunda zafer elde edebileceği küçük çaplı bir krize veya statükoya tercih ediyordu ve bunun için komplolar hazırladı.
3. Almanya'nın rolünün büyük olduğunu savunan görüş: Almanya, dünya çapındaki bir savaşı, savaş öncesi statükoya tercih ederdi. Bunun olması için de planlar yaptı ve uyguladı. Fischer yaklaşımını benimseyen bazıları ve Dale Copeland bu görüşü savunur.
- Almanya'nın sorumluluğu olduğu görüşünü savunan yaklaşımda, Almanya'nın amaçları kademelerine göre dört kategoriye ayrılabilir:
- Savaş Öncesi Statüko (SÖS): Herşey Temmuz 1914'ten önce nasılsa öyle kalır. Sırbistan tamamen bağımsız olur ve Avusturya-Macaristan'ı rahatsız etmeye devam eder.
- Kriz Zaferi (KZ): İttifak Devletleri için bir zafer. Avusturya, Sırbistan'ı ezer ve kontrol altına alır; Rusya ve Fransa buna tepki vermez.
- Kıta Avrupası Savaşı (KAS): Savaş, İttifak Devletleri ve İkili İtilaf (Fransa ve Rusya) arasında başlar; İngiltere, tarafsız kalır.
- Dünya Savaşı (DS): İngiltere, Fransa ve Rusya'nın yanında İttifak Devletleri'ne karşı savaşa katılır.
- B. 'Rusya, veya Sırbistan, veya İngiltere, veya Fransa, veya Avusturya savaşa neden oldu.'
1. Birçok Alman'a göre, İngiltere, 1919-1945 yılları arasında Almanya'nın kuşatılmasını organize etmekle kalmadı, savaşa neden olacak komplolar da hazırladı. Bunlar, Almanya'nın tamamen masum olduğunu savunurlar.
 2. Sidney Fay ve diğerleri, başlıca sorumluların Avusturya ve Rusya olduğunu savunurlar. Bazıları, ciddi bir şekilde Sırbistan'ı suçlar. Bir kısım akademisyen, Rusya'yı kontrol altında tutamadıkları için Fransa ve İngiltere'yi suçlar. Bazıları da Fransa'nın Rusya'yı kışkırttığını savunur.
- C. 'Krizleri çözmekteki beceriksizlik savaşa neden oldu.' Bu görüşe göre, hiçbir Avrupa devleti isteyerek savaşı başlatmadı. Avrupalı liderler, 'Temmuz Krizi'ni çözmekte başarısız oldular.
1. 'Rusya, bunun savaş demek olduğunu bilmeden, seferberlik hazırlıklarına başladı; ya da Avusturya'ya karşı kısmi bir seferberliğin imkansız olduğunu kavrayamadı.'
 2. 'Avusturya, Rusya'ya Avusturya Arşidükü'nün öldürülmesindeki sorumlunun Sırbistan olduğu hususunda bir delil sunamadı. Eğer sunsaydı, Rusya Avusturya'nın durumuna anlayışla bakabilirdi.'
 3. 'İngiliz liderler (Grey) seferberliğin savaş demek olduğunu anlamadığından Rusya'yı seferberlik meselesinde durduramadı.'
 4. 'Alman Şansölye'si Bethmann-Hollweg de seferberliğin savaş anlamına geldiğini savaş kaçınılmaz hale gelene kadar anlamadı. Özellikle, Almanya'nın savaş planları arasında yer alan Liyç'e düzenlenecek gizli bir saldırının varlığından 31 Temmuz'a kadar Şansölye'nin haberi yoktu.' (May and Williamson, 'Identity of Opinion': 365)
 5. 'Fransa'nın Rusya Büyükelçisi Maurice Paleologue, kendi devletini, Rusya'nın Avusturya-Macaristan'ı zorlamak amacıyla bir seferberliğe gittiği hususunda zamanında bilgilendirmemişti. Dolayısıyla, Fransa'nın Rusya'yı seferberliği

engellemesini tavsiye eden mesajı 30 Temmuz gibi geç bir zamanda Rusya'ya ulaştı.' (May and Williamson, 'Identity': 376)

6. 'Alman liderler (Jagow), Rusya'yı Avusturya'ya karşı kısmi bir seferberliğe geçmesi halinde tarafsız kalacakları konusunda yanlış yönlendirmişlerdi. Bu da Rusya'yı seferberlik ilan etmeye itti.'
7. 'Almanya, İngiltere'nin kıta Avrupası'ndaki bir savaştan uzak duracağı gibi yanlış bir umuda kapılmıştı. Bu biraz da İngiltere'nin savaşa girip girmeyeceği konusunda kararının gecikmesinden, ve Temmuz Krizi kontrolden çıkmadan önce Almanya'ya açık bir uyarı gönderememesinden kaynaklanıyordu. İngiltere'nin bu hatasının nedeni kısmen Dışişleri Bakanı Grey'in olayların hızlı seyrini kavrayamaması, kısmen de Almanya'nın Belçika'ya saldırı planlarını büyük bir gizlilik içinde yürütmesiydi.' (May and Williamson, 'Identity': 361,379)
- D. 'Patlamaya hazır askeri durum savaşa neden oldu.' Bunun üç çeşidi vardır:
 1. Esnek olmayan askeri seferberlik planları, Balkanlar'da başlayan bir savaşın tüm Avrupa'ya yayılmasına neden olarak savaşı başlattı.
 2. İlk hamle avantajından kaynaklanan hızlı seferberliğe geçme dürtüsü savaşa neden oldu. (Bazılarına göre, Rusya'nın seferberliği yavaştan alması onun keskin ve sert bir askeri seferberliğe eğilimli olduğu yönünde yanlış algılamalar oluşturdu.)
 3. Saldırının ve saldırıya yönelik askeri stratejilerin gücüne olan genel inanış, dünyayı savaşa sürükledi. Bu gergin ve sert askeri durum, en küçük krizlerin ve liderler arasında normal sayılabilecek atışmaların bir savaşa evrilme tehlikesini arttırıyordu. Yanlış yapmak gibi bir lüks yoktu.
- E. 'Kötü niyetli aşırı milliyetçilik ve milliyetçi mitler devletleri yayılmacı olmaya yönlendirerek savaşa neden oldu.'

III. SAVAŞ ÖNCESİ DURUM: 1890-1914

- A. Devletlerin birbirlerine göre güçleri: Sıralama şöyleydi: (1) Almanya; (2) İngiltere; (3) Rusya; (4) Fransa; (5) Avusturya-Macaristan; (6) Sırbistan. (Bu ders notlarının ekinde bulunan, Paul Kennedy'den alınan bilgilere, özellik tablolar 7 ve 9'a bakınız.)
- B. 1890-1814 yılları arasında Avrupa'da iç politika ve sosyal yapı.
 1. Avusturya-Macaristan, Almanya ve Rusya'daki oligarşik rejimlerin iç ayaklanma korkuları
 2. Militarizm (Okuma listesindeki Martin Kitchen'in eserleri)
 - a. Orduların fikirleri tehlikelidir:
 - i. Saldırmak kolaydır//Fırsat pencereleri sık ve geniştir//Baskın saldırı hayatidir.
 - ii. Büyük sopalar sallamak diğerlerini daha uyumlu yapar.
 - iii. Diğerleri düşmandır.
 - iv. İmparatorluklar değerlidir.
 - v. Savaş kısa, yüce ve hatta eğlencelidir.
 3. Okullarda öğretilen milletlerin kendi kendilerini yücelttikleri milliyetçi mitler, tarihi şovenist bir kurguya dönüştürmüştü (Okuma listesindeki Langsam'ın çalışması)

4. Bağımsız bir akademinin eksikliği. Özellikle Almanya’da, profesörler değerlendirme yapmak bir yana, devletlerin çılgınca fikirlerini tekrarlamaktan öteye gitmeyen propagandacılara dönüşmüştü. (Ek okumalar bölümünde yer alan, L.L. Snyder’ın German Nationalism kitabındaki akademisyenler üzerindeki bölümüne bakınız.)
- C. Savaşın değişen doğası
1. Kitle ordularının öneminin artması ve seferberlik sistemi:
 - a. Öncül seferberlik-tam seferberlik karşıtlığı.
 - b. Neden seferberlik savaş anlamına geliyordu? Bunun bir nedeni, Almanya’nın Schlieffen planına göre seferberlik başlar başlamaz Belçika’ya saldırma stratejisidir. Diğer bir nedeni de, Almanya’nın askeri avantajının seferberliğin tamamlanmasıyla azalacağına olan inancı, onun bu avantajı saldırarak hemen kullanması gerektiği yönünde ikna etmişti.
 - c. Gizli seferberlik mümkün müydü? Hayır, ama bazı Ruslar böyle düşünüyordu.
 2. Savaş alanlarında savunmaya yönelik güçlerin artması: makineli tüfekler, dikenli teller, demiryolları ve kitle orduları.
 3. ‘Saldırganlık Kültü’nün ve Saldırgan askeri planların gelişmesi: Almanya’nın Schlieffen Plan’ı; Fransa’nın Plan XVII’si; Rusya’nın Plan 20’si; Avusturya’nın saldırgan savaş planları. Belçika’nın bile böyle bir planı vardı. Fransız General Joffre, kendi ülkesini sadece Almanya üzerine değil, Belçika üzerine de saldırıya geçmesi için yönlendirmişti (May and Williamson: 375). Alman, Fransız ve Avusturyalı subaylar, kendi planlarına karşı sunulan kanıtlara fazla önem vermiyorlardı (May and Williamson: 347). Denizlerde de, bir saldırganlık kültürü oluşmuştu.
Soru: Her güç için nasıl savaş planları yapılabilirdi? Savaş başladığında, her bir taraf için en iyi savaşma yolu hangisiydi?
- D. Avrupa’da Algılamalar (Okuma listesindeki Geiss’in eseri)
1. Sosyal Darwinizm’in yaygınlaşması ve saldırı kültürü.
 2. Almanya’nın ödül yerine ceza verme politikasını benimsemesi: Amiral Tirpitz’in ‘Risk Kuramı’ ve Kurt Reizler’in ‘Blöf Diplomasisi Kuramı.’ (Reizler, Bethman’ın en yüksek rütbeli emir subayıydı.)
 3. Almanya’nın diğerlerinin sürekli kendisini kuşatmaya çalıştıkları yönündeki inancı.
 4. ‘Bir imparatorluk kurmamız gerek!’ Pan-Almancılık ve Pan-Slavcılık akımları; Almanya, Rusya, Fransa ve hatta Sırbistan’ın yayılmacı politikaları
 5. ‘Savaş senin için yararlı birşeydir!’ – heryere yayılan unutulmaz bir düşünce. 1 Ağustos’ta savaş başladığında, 40-50,000 kişi Kayzer’in Berlin’deki sarayının dışında bir karnaval havasıyla bunu kutlamıştı (May and Williamson: 347).
- E. Almanya’nın Yayılmacılığı ve Fischer’in bu konu üzerine olan tartışmaları (Geiss’in çalışmasına bakınız)
1. Almanya ne kadar yayılmacıydı? 8 Aralık 1912’de toplanan ‘Savaş Konseyi’ni nasıl yorumlamalıyız? Eğer Almanya, bu konseyde Birinci Dünya Savaşı’nı kurgulamışsa, bu tarihsel analizi nasıl etkiler? Eğer bu toplantının önemi azsa, analiz nasıl değişir?
 2. Avusturya-Macaristan ne kadar yayılmacıydı? Son derece yayılmacıydı. Avusturyalı liderler, Sırbistan’ı ezmeye kararlıydılar.

3. Diğer Avrupa devletleri ne kadar yayılmacıydı?

- F. İngiliz gücünün Avrupa'da düşüşü ve Alman-İngiliz yumuşamasının sona ermesi.
- G. Avrupa'da saldırıya yönelik sıkı ittifakların yapılması (ittifakların, 'epimachie' (ç.n. Grotius'un savunma ittifaklarına verdiği bir isim)'den 'symmachie' (ç.n. Poleponnosos Savaşları öncesinde şehir-devletlerinin kurduğu saldırgan ittifaklar)'lere dönüşmesi)
- H. 1905, 1908, 1911 krizleri. Bunların savaşın nedenleri miydi yoksa başka nedenlerin belirtileri miydi?
- I. Deniz ve karadaki silahlanma yarışı. Bunlar, savaşın nedenleri miydi yoksa başka nedenlerin belirtileri miydi?
- J. Karşılıklı ekonomik bağımlılığın (1914'te yüksekti!) ve uluslararası işbirliğinin artması (demiryollarını düzenleyen uluslararası kurumlar, posta servisleri, telgraf...)
- K. Rusya, Almanya, İngiltere, Avusturya-Macaristan'da budala milliyetçi liderlerin belirmesi
- L. (Yetersiz?) Barış Hareketlerinin oluşması: 'Sorunlara hakemlik yapalım!'; 'Silah kontrolü yapalım!'

IV. TEMMUZ KRİZİ: 28 HAZİRAN-4 AĞUSTOS 1914

Aşağıdaki olaylarla ilgili şu üç soruyu aklınızda tutun: (1) Savaşa ne neden oldu? Yani, hangi koşullar, olaylar, hareketler sonucunda savaş kaçınılmaz hale geldi? (2) Savaşa kim neden oldu? Hangi devletler, devletlerin içindeki politik gruplar ve kişiler? (3) Neden bu aktörler savaşa neden oldu? Nasıl beklenti ve niyetlerle davrandılar? Savaşı başlatmaya mı çalışıyorlardı? Savaşa neden olma beklentileri mi vardı?

- A. 28 Haziran'da, Saraybosna'da Avusturya Arşidükü Ferdinand'ın suikaste uğraması: Sorumlu Sırp hükümeti mi? O zaman bilinmese de, Sırp ordusunun askeri istihbarat şefi Albay Dragutin Dimitrijevic (kısaca adıyla, 'Apis') üç suikastçiyi eğitmişti. Sırp başbakanı komployu keşfederek önlemeye çalışsa da sonra gizlemeyi tercih etti (May and Williamson: 351).
- B. 5-6 Temmuz'da, Almanya'nın Avusturya'ya boş çek vermesi. Bu çekle, Almanya, Avusturya'nın Sırbistan'a savaş açmasını onayladı, hatta onu buna itti.
 - 1. Almanya'nın beklentileri nelerdi?
 - Almanya, böyle bir savaşın Rusya'nın müdahalesini kışkırtacağını düşünüyor muydu? Kanıtlara göre (Geiss'e bakınız), birçok Alman Rusya'nın monarşik kardeşlik yüzünden sessiz kalacağını bekliyordu. Ayrıca pencereler de vardı: Almanya'nın fırsat pencereleri, Rusya ve Fransa'nın kırılabilirlik pencereleriydi. Bir takım küçük kanıtlar (ç.n. yazar orijinalde 'straws in the wind' metaforunu kullanıyor), bazı Almanlar'ın krizin gidebileceği noktayı önceden görebildiklerini gösteriyor.
 - İngiltere'nin bir müdahalesi bekleniyor muydu? Bir öncekinde olduğu gibi, kanıtlar bu konuda da tartışmalı. Ancak çoğuna göre, böyle bir müdahalenin Almanya tarafından düşünülmediği yönünde.
 - 2. Almanya'nın istekleri nelerdi?
 - Almanya savaş istiyor muydu? Yönetici seçkinler bölünmüştü. Ordu, kıta Avrupa'sında bir savaş istese de, Kayzer ve Bethmann buna karşıydı. Bence, seçkinlerin üzerinde anlaşabileceği ortak nokta, küçük çaplı krizlerden zaferler elde etmektir. İkinci derecede istek, kıta savaşı olabilirdi. Üçüncü iyi

istek, statükonun sürmesi;ve en az istenen ise bir dünya savaşıydı. Bethmann ve Kayzer statükoyu bir kıta savaşına tercih ederken, ordu böyle düşünmüyordu. Zaman içinde ordunun tercihleri öne çıktı ve 30 Temmuz'daki anlaşmazlıkta savaş tek seçenek olarak kabul edildi.

- C. 23 Temmuz'da Avusturya Sırbistan'a ultimatı verdi. Ultimatın koşullarının iki gün içinde kabul edilmesi istense de koşullar Sırbistan açısından kabul edilecek gibi değildi. Avusturya'nın planı Sırp ordusunu yok ederek Sırbistan'ı bir kukla devlet haline getirmektir. Ancak bu ülkeyi kendi topraklarına katmak gibi bir düşünceleri yoktu çünkü kendi sınırları içinde daha fazla Slav istemiyorlardı.
- D. 25 Temmuz 18.00'de Sırbistan cevap verdi. Bazı koşulları kabul etmeyi düşünse de, Avusturyalı yetkililerin Ferdinand'ın suikasti ile ilgili ordu içindeki soruşturmaya katılmalarını reddetti (çünkü bu Sırbistan'ın rolünü ortaya çıkarabilirdi.) Bu cevabı alır almaz, Avusturya hükümeti, orduya Sırbistan'a karşı seferberlik ilan edilmesi emrini verdi. Bu emir, 25 Temmuz akşamı saat 21.23'te orduya ulaştı; 27 Temmuz 'Alarm Günü' oldu; 28 Temmuz seferberliğin ilk günüydü.
- E. Sırbistan'ın saat 18.00'de verilmesi gereken cevabını bile beklemeden, 25 Temmuz saat 16.00'da Rusya öncül seferberliğe geçti. Ayrıca Rus liderler daha sonraları Avusturya'ya karşı (ama Almanya'ya karşı değil) tam seferberliğin ilan edilmesini prensipte uygun buldular. Böyle bir seferberliğe hazır olunması ile ilgili emirler 24 Temmuz'da verilmişti (May ve Williamson: 369).

Fransa da 25 Temmuz'da seferberlik öncesi hazırlıklara başlamıştı. Ancak bunun kriz üzerinde fazla etkisi yoktu çünkü 28 Temmuz'a kadar böyle bir hazırlığın olduğu gizlendi.

Niye Ruslar öncül seferberlik başlattılar? Ne gibi beklentileri vardı? Bilmiyoruz. Krizin en önemli kararlarından biri olan bu kararın neden verildiği hala açıklanamamıştır. Şu durumlar da konuyla ilgilidir:

1. Kanıtlara göre, Rus liderler, Almanya'nın savaş koşullarını zorlayacağını ve erken davranıp hazırlık yapmalarını gerektiğini düşünüyordu. Rus Dışişleri Bakanı Sazanov Avusturya ultimatının koşullarını öğrendiğinde, 'Bu Avrupa'da savaş demektir!' yorumunu yapmıştı. Görülüyor ki, Ruslar daha bu durumda savaş bekliyorlardı: Almanya-Avusturya ittifakının Sırbistan'ı yok etmeyi amaçladıklarını; Rusya'nın da bu durumda ya bu duruma izin vereceğini ya da savaşacağını; buna izin vermeyeceklerine göre de savaşacaklarını düşünüyorlardı. Muhtemelen, Rusya Sırbistan meselesinde taviz verse de, Almanlar'ın savaşmak için başka bir neden bulacağına inanıyordu. Sonuçta taviz vermeyi hiç düşünmediler.

Eğer durum böyleyse, Ruslar, Almanya-Avusturya tarafından sürüklendikleri bir savaşta, öncül seferberliği başlatarak ilk hamle avantajını kullanmayı düşünmüş olabilirler. Savaş kaçınılmaz olduğuna inanan Ruslar'ın kim erken seferberliğini tamamlarsa daha büyük avantaj elde edeceğini düşüncesine sahip olmaları, hızlı bir seferberliği mantıklı bir seçenek olarak ortaya çıkardı.

Not: Temmuz Krizi, Rusya tarafından teşhis edilen, Almanya'dan daha önceleri gelen savaş sinyallerinin bir devamıydı (örneğin, 1913 yılındaki Prusya'nın Napolyon'a karşı kazandıkları bağımsızlık savaşını 100.yıl kutlamaları gibi).

2. Rusyanın sivil yöneticileri (Sazanov ve Çar) görünüşe göre seferberliğin savaş anlamına geldiğini çok geç olana kadar farketmemişlerdi. Muhtemelen askerler onları seferberliğin ön hazırlıkları için onlar bunu farkedemeden önce ikna etmişlerdi.
3. Öncül seferberlik ve Avusturya'ya karşı kısmi seferberlik ilan ettiklerinde, Rus sivil yöneticilerin Rusya'nın 'Ya Hep Ya Hiç' şeklinde bir seferberlik planı olduğunu bilmedikleri görünüyor. Rusya, eğer Avusturya'ya karşı seferberliğe geçmişse, Almanya'ya karşı da geçmek zorundaydı. Daha da kötüsü, Rus Genelkurmay Başkanı 24-25 Temmuz'daki toplantılarında bu durumu Çar ve Sazanov'a açıklamamıştı. Bu yanlış algı, Rusya'nın Avusturya'ya karşı bir seferberlik kararını almasını kolaylaştırdı.
Bu durum, Rusya'da siviller ve askerler arasında Almanlar'ı önlemek hususunda bir ayrışma olduğuna işaret ediyor: 24-25 Temmuz'da sivil yönetim Almanya'nın önlenmesi konusunda ikna edilmemişti. Ayrıca, bu durum Rus ordusunun sivillerin orduya karşı olan sarsılmaz inançlarını kötüye kullandıklarını da gösterir. Aslında, Avusturya'ya karşı kısmi bir seferberlik ilanı imkansızdı – Rusya ya tam seferberliğe geçecekti ya da hiç geçmeyecekti. Ancak 24 Temmuz'da Rus subaylar prensipte kısmi bir seferberliğin olasılığı konusunda, bunu sivillere bildirmeden, anlaşmışlardı (May ve Williamson: 368, 370).
4. Rus liderler, Avusturya'nın sahip olduğu suikastteki Sırp sorumluluğunu gösteren bilgileri, 25 Temmuz'daki öncül seferberlik ve 30 Temmuz'daki tam seferberliğe kadar bilmiyorlardı.

F. 25-30 Temmuz'da, Almanya sıkı oynuyordu

İngiltere, krizin çözülmesi için hakemlik yapabileceğini söyledi. Ancak Almanya, Avusturya'yı sanki önceden hazırlanmış bir planın sonunu getirmesi için sürekli kışkırtıyordu. Almanya Problemi: Avusturya'nın Sırbistan'a saldırması için 12 Ağustos'a kadar hazırlanması gerekiyordu. Ancak Almanya, diplomasi opsiyonunu ortadan kaldırmak için, Avusturya'yı savaş ilan etmesi için zorladı. Ve Avusturya 28 Temmuz'da savaş ilan etti. Bu da Rusya'yı 29 Temmuz'da kısmi, 30 Temmuz'da da tam seferberlik ilan etmeye sürükledi.

Ne olduğu ile ilgili bazı detaylar:

1. Bethmann, Kayzer'in barış çabalarını sabote etti: Sırbistan'ın cevabı Kayzer'e birkaç gün söylenmedi. 28 Temmuz'da cevabı okuyunca da, 'Savaşın bütün sebepleri artık mevcut.' diyerek Bethmann'a Avusturya'ya 'Belgrad'da Duruş' isimli bir barış planı önermesini istedi.
Ama Bethmann bunu yapmadı! Ancak 28 Temmuz'da geç saatlerde Avusturyalılar'a bir barış planını kabaca anlattı. Kayzer'in barışı ne kadar istediğinden hiç bahsetmedi.
2. Moltke, Bethmann'ın barış çabalarını sabote ediyordu: Bethmann tavrını değiştirerek, 29 Temmuz'da geç saatlerde gönderdiği mesajlarla Avusturyalılar'ı uçurumun eşiğinden çekmeye çalıştı. 30 Temmuz sabahı 2.30 ve 3.00'de gönderilen bu mesajlarda, Avusturya'nın 'Belgrad'da Duruş' planını kabul etmesi istendi.

Bu değişiklikten bir sonuç beklemek çok fazla olurdu. 30 Temmuz'da bile Almanya Avusturya'yı krizi durdurması için tehdit etmedi veya ona krizi durdurması için çağrı yapmadı. Yine de bu bir değişiklikti.

- a. Bu değişikliğe ne neden oldu? Bazıları bunu 29 Temmuz akşamı saat 9.23'te İngiltere'den gelen son uyarılar olduğunu iddia ediyor. Bazıları da, Rusya'nın ilan ettiği kısmi seferberliğin, Almanya'yı Rusya'nın sessiz kalmayacağına ikna ettiğini düşünüyor. Ben ayrıca Belçika'nın seferberlik planlarının etkili olup olmadığını merak ediyorum. 29 Temmuz saat 16.00'da Almanya, Belçika'nın seferberlik önlemleri ile ilgili ciddi bilgilere ulaşmıştı.
- b. 30 Temmuz saat 14.00'te, Moltke, Avusturya'ya Rusya'ya karşı seferberliğe geçmesini ve Almanya'nın da kendisini izleyeceğini söz veren bir telgraf gönderdi.

Büyük olasılıkla, barış çabalarına son vermesi için Bethmann üzerinde doğrudan etkili olmuştur. Bethmann, 30 Temmuz sabahı herhangi bir harekette bulunmamıştı. Gerçekten savaşı önleme gibi bir niyeti olsaydı, Rusya'ya bir mesaj göndererek, Almanya'nın şimdi savaşı durdurmak için Avusturya üzerinde baskı uygulayacağını bildirir ve Rusya'ya seferberliği durdurmasını tavsiye ederdi. Aynı şekilde, İngiltere'ye de benzer bir mesaj göndererek, ondan Rusya'ya mukayet olmasını isterdi. Ama bunları yapmadı. Moltke'nin Bethmann'ı birşey yapmaması hususunda zorlaması veya ikna etmesi sebep olabilir mi?

Ancak, Moltke bunu yapsaydı bile, niye yaptığını bilmeyecektik. Birbirinden çok farklı iki yorum yapılabilir:

- i. Moltke, gerçekten de önceleri barışı korumak istiyordu. Ancak, Rusya, Fransa ve Belçika'nın seferberlik çalışmalarını gördüğünde, geri kalmamak için seferberlik başlatmaya ikna oldu. Bu durumu da Bethmann kalbinde büyük bir hüzünle açıkladı.
 - ii. Rusya'ya karşı önleyici bir savaş başlatmak isteyen Moltke, Temmuz krizi sonucunda Rusya, Fransa ve Belçika'nın seferberliğe geçmesini, Almanya'nın da aynı yola girmesine bir sebep olarak gösterebilmesinden mutluydu ve Bethmann'ın bu krizi bir barış fırsatına çevirmeye çalışmasına öfkeleniyordu. Ya ikna ederek ya da zorlayarak, Bethmann'ın barış çabalarını durdurmasını sağladı. İlk yoruma göre düşünüldüğünde, Birinci Dünya Savaşı, askeri faktörlerin Temmuz Krizi'ni fazlasıyla tehlikeli hale getirmesiyle, kasıtsız başlayan bir savaştır. İkinci yoruma göre ise, BDS, saldırgan niyetlerle Almanya'nın kasten çıkarttığı bir savaştır. Önce kıskırttığı sonra da sömürdüğü Rus seferberliğini, Avrupa'yı fethetmeyi planladığı bir savaşı başlatmak için mazeret olarak kullanmıştır.
- Not: Almanya, Rusya'nın öncül seferberliğini başladıktan birkaç gün sonra 26 veya 27 Temmuz'da öğrenmişti (May ve Williamson: 349, 26 olduğunu iddia ediyor). Eğer gerçekten kitasal bir savaş başlatmak gibi bir niyeti olmasaydı, bu haberlerle sarsılıp hemen Avusturya'yı 'Belgrad'da Duruş' planına zorlaması gerekmez miydi? Oysa ki 29 Temmuz'a kadar böyle bir girişimde bulunmadı. Buradan şu noktaya

varabiliriz ki Almanya, bir kıta savaşına temkinle yaklaşırken, bir dünya savaşından ise korkuyordu.

- G. İngiltere'nin Duraksaması. İngiltere, hiçbir zaman Almanya'yı kesin bir dille eğer bir kıta savaşı başlatırsa müdahale edeceği yönünde uyardı çünkü İngiltere'nin kendisi 3 Ağustos'a kadar ne yapması gerektiğine karar verememişti.
- H. Rusya'nın seferberliği.
1. 29 Temmuz'daki kısmi seferberlik. Rusya bu seferberliği kısmen Avusturya'yı Sırbistan'a karşı seferberlikten caydırmak, kısmen de Avusturya'yı Sırbistan'ı işgalden caydırmak için ilan etmişti. Rusya, bu seferberliği Galiçya bölgesine asker yağmak için de yapmıştı çünkü 27 Temmuz'da Alman Bakan Jugow, müttefikleri, Rusya'nın sadece Avusturya'yı hedef alan bir seferberliğini kabul edebileceği hususunda ikna etmişti.
 2. 30 Temmuz saat 05.00'te tam seferberliğe geçildi. Nedeni: savaşın kaçınılmaz olduğuna dair inanç. Bu inanç, iki nedenle oluşmuştu:
 - a. Rusya'nın elinde, Almanlar'ın Ruslar'ın kısmi seferberliğinden rahatsızlık duyduğu ve Avusturya'nın da taviz vermeyeceği yönünde raporlar vardı. Ayrıca, Rus ordusunun, seferberliğin 'Ya Hep Ya Hiç!' olduğu, sadece güneğe yönelik bir seferberliğin daha sonraları tam seferberliğe geçmeyi zorlaştıracığı yönündeki uyarıları da vardı.
 - b. Almanya'nın seferberlik başlattığına dair yalan raporlar geliyordu.
- I. Almanya'nın seferberliği. 30 Temmuz'da geç saatlerde (ama Rusya'nın tam seferberliğini öğrenmeden önce), Alman hükümeti ertesi gün öğle vakti seferberlik konusunda bir karara varmak için anlaştı. Özünde bu karar duruma bağlı değişebilecek bir karardı. Eğer ki o zamana kadar krizi çözecek bir gelişme (örneğin Fransız ve Ruslar'ın hareketsiz kalması gibi) olsaydı, karar gözden geçirilebilirdi. Almanya, büyük olasılıkla, Rusya ve Belçika'nın devam eden seferberlik hazırlıklarına, Rusya'nın 29 Temmuz'daki kısmi seferberliğine, ve Çarın Willy-Nicky yazışmasındaki sözlerini yanlış algılayan Kayzer'in Rus seferberliğinin 5 gün önce başladığına dair olan inancı yüzünden bu kararı almıştı. Böylece savaş, Rusya'nın tam seferberliği ve Almanya'nın 31 Temmuz'daki seferberlik kararıyla kaçınılmaz hale geldi (yani savaşın başlaması fazlasıyla tayin edilmişti.)
- J. Kriz hakkında göz önüne alınması gereken bir yorum. Alman askeri liderler, gizli bir şekilde seferberliği uzun süre devam edemezdi. Ancak Rus ve Fransız askeri liderler ise Almanya'nın bunu yapabileceğini inanıyordu. Hatta Fransa, bir hafta sürecek gizli bir seferberliğin mümkün olduğunu düşünüyordu (Joffre'nin anılarına bakınız). Neden? Muhtemelen, Alman subaylar, Rusya ve Fransa'yı Almanya'nın seferberliğini mazur gösterebilecek olgunlaşmamış bir erken seferberlik başlatmalarını sağlayacak yanlış bilgileri bu ülkelerin askeri istihbaratlarına iletliyordu. Joffrey, kendisinin '7 günlük gizli seferberlik' fikrinin Alman ordusuna dair gizli istihbarata dayanarak oluşturduğunu söylüyor. Eğer ben de önleyici savaş isteyen bir Alman general olsaydım, Fransız istihbaratını yanlış bilgilerle doldururdum. (Bu spekülatif bir düşünce ama bunu karşı bir kanıt bulamadım).

- V. BİR OLAY ÇALIŞMASI OLARAK BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI: KURAMLARI TEST ETMEK İÇİN OLAYLARI NASIL KULLANABİLİRİZ? KURAMLARI OLAYLARI AÇIKLAMAK İÇİN NASIL KULLANABİLİRİZ?
- VI. BDS'İN ASKERİ NEDENLERİ?
- A. Tedbiri savaş isteği
 - B. 3 fırsat penceresi
 - C. Yanlış iyimserlik
 - D. Saldırganlık kültürü
 - E. Düşük maliyetli savaş
(Eğer 1914'te ülkelerin karşı saldırı yapabilecek nükleer silahları olsaydı ne olurdu?)
- VII. BDS'İN NEDENLERİ OLARAK YANLIŞ ALGILAMALAR?
- A. Sarmal bir yarış mı vardı yoksa caydırıcılık yaklaşımı işe yaramadı mı?
 - B. Değerlendirme yapılmaması
 - C. Milliyetçi mitler
 - D. Stratejisizlik
 - E. Militarizm?
- VIII. BDS SONRASI
- A. Almanya'nın toprak kayıpları ve savaş tazminatları. Versay Antlaşması'nın koşullarının Almanya'ya çok sert olduğu yönündeki mit.
 - B. Almanya'nın işgal edilmemesi. Bu bir hata mıydı?

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NA KİM NEDEN OLDU?

SORUMLULUK KURAMI (FISCHER'İN TARTIŞMALARI)

ÖNBİLGİ

Kesin tahminler: gerçekleşmemesi halinde, kuramı ciddi biçimde zayıflatır

Özgün tahminler: gerçekleşmesi halinde, kuramı güçlü şekilde doğrular

I. FISCHER OKULUNUN 3 GÖRÜŞÜ

Kısaca Fischer okulunun temel görüşü: 'Birinci Dünya Savaşı'nın nedeni Almanya'nın savaşçılığı/yayılmacılığıdır.' BDS'nin kökenleri hususunda Almanya'nın savaşçılığını ve sorumluluğunu 3 seviyede açıklayan Fischer okulunun görüşleri şöyledir:

1. Almanya'nın rolünün küçük olduğunu savunan açıklama: Almanya, Avusturya-Macaristan ile yaptığı ittifak için kazançlar sağlamak amacıyla, bilerek Temmuz 1914'te kıta Avrupası'nda bir savaş riskini göze almıştı. Savaş öncesi statükoyu tercih etmesine rağmen, böyle bir savaş riskini de aldı.
2. Almanya'nın orta ölçekli bir rolü olduğunu savunan açıklama:
 - a. Almanya, Avrupa kıtasına yayılmış bir savaşı (Fransa ve Rusya'ya karşı), savaş öncesi statükoya tercih ediyordu. Ancak, statükoyu dünyaya yayılmış bir savaştan (İngiltere, Fransa ve Rusya'ya karşı) daha çok tercih ederdi. Bu görüş, Fischer Okulu tarafından oluşturulmuş, Imanuel Geiss tarafından örneklenmiştir (ç.n. bunlar için daha sonraki ders notlarına bakınız).
 - b. Almanya, kıtasal bir savaşı, sonucunda zafer elde edebileceği küçük çaplı bir krize veya statükoya tercih ediyordu ve bunun için komplolar hazırladı.
3. Almanya'nın rolünün büyük olduğunu savunan görüş: Almanya, dünya çapındaki bir savaşı, savaş öncesi statükoya tercih ederdi. Bunun olması için de planlar yaptı ve uyguladı. Fischer yaklaşımının benimseyen bazıları ve Dale Copeland bu görüşü savunur. Almanya'nın sorumluluğu olduğu görüşünü savunan yaklaşımda, Almanya'nın amaçları kademelerine göre dört kategoriye ayrılabilir:

Savaş Öncesi Statüko (SÖS): Herşey Temmuz 1914'ten önce nasılsa öyle kalır. Sırbistan tamamen bağımsız olur ve Avusturya-Macaristan'ı rahatsız etmeye devam eder.

Kriz Zaferi (KZ): İttifak Devletleri için bir zafer. Avusturya, Sırbistan'ı ezer ve kontrol altına alır; Rusya ve Fransa buna tepki vermez.

Kıta Avrupası Savaşı (KAS): Savaş, İttifak Devletleri ve İkili İtilaf (Fransa ve Rusya) arasında başlar; İngiltere, tarafsız kalır.

Dünya Savaşı (DS): İngiltere, Fransa ve Rusya'nın yanında İttifak Devletleri'ne karşı savaşa katılır.

Almanya'yı suçlayan görüşler, Almanya'nın önceliklerini şöyle belirler:

Almanya'nın rolünün küçük olduğunu savunan görüş (1): KZ>SÖS>KAS>DS
Almanya'nın rolünün orta ölçekte olduğunu savunan görüş (2a): KZ>KAS>SÖS>DS
Almanya'nın rolünün orta ölçekte olduğunu savunan görüş (2b): KZ>KAS>DS>SÖS
Almanya'nın rolünün büyük olduğunu savunan görüş (3): KAS>KZ>SÖS>DS

Başka sıralamalar da olasıdır, örneğin Almanya'nın rolünün çok yüksek olduğu tezini daha da ileriye götüren sıralamalar:

KAS>KZ>DS>SÖS

KAS>DS>KZ>SÖS (D.Copeland)

DS>KAS>KZ>SÖS

II. FISCHER OKULUNU GÖRÜŞLERİNİN TEST EDİLMESİ VE BU GÖRÜŞLERİN RAKİPLERİ

A. Bir, iki veya her üç görüş de aşağıdaki kanıtlanmış tahminleri yapmaktadır:

P1. BDS'nin başlaması için Almanya'nın aktif bir biçimde planlar yapması: örneğin, görüşmelerin yazılı tutanakları, yazışmalar, savaşın çıkışını planlayan komplocuların antlaşmaları.

P1a. Savaşın planlandığı bir toplantı veya toplantılar bulunmalı. Fischer okulunun öğrencileri, 8 Aralık 1912 tarihli 'Savaş Konseyi'nin Amiral Müller tarafından saklanmış tutanaklarını buldular. Ama bazıları, mesela Hew Strachan (The First World War, 1. cilt: To Arms (Oxford: Oxford University Press, 2001): 51-55), bu toplantının savaşın planlandığı bir oturum olması olarak sayılmasının zor olduğunu savunur. Öyleyse bu tutanakların anlamı nedir?

Eğer 8 Aralık toplantısı, Alman liderlerin bir savaş başlatmanın planlarını yaptıkları bir oturum olsaydı, aşağıdaki olayları da gözlemlememiz gerekirdi:

P1b. 8 Aralık toplantısı sonrası, bir savaş planlandığına dair ortaya çıkması gereken emareler:

- Toplumun savaşa hazırlama çabaları. Böyle çabaları görüyoruz: 1913 ve Mart 1914'teki basına yönelik kampanyalar; 1913 yılındaki büyük kutlamalar. Ayrıca, Müller'in Bethmann'a 8 Aralık 1912'de bir basın kampanyası başlatmak ile ilgili konuştuğu da biliniyor. (Fritz Fischer, War of Illusions (NY: Norton, 1975): 163-64, 190-99, 371-79, 383, 388; ayrıca Imanuel Geiss, German Foreign Policy, 1871-1914 (Boston: Routledge and Kegan Paul, 1976): 146, 149-50).

Fischer ve Geiss, basında önleyici bir savaşı savunan makalelerin sayılarının arttığını gözlemler. Bu makalelerde, Rusya'nın geniş bir alanı hedef alan saldırgan niyetleri olduğunu (İsveç'e, Osmanlı Devleti'ne karşı vs.) ve 1917'de eğer Almanya erken davranmazsa bir savaş başlatacağı iddia ediliyordu. Ayrıca Geiss, 1913'teki büyük kutlamaları kötü olayların habercisi olarak tanımlar. Fischer ve Geiss, 8 Aralık 1912'de Savaş Konseyi'nden hemen sonra Mueller'in Bethmann ile 'halkı savaşın gerekliliği konusunda aydınlatacak' bir basın kampanyası hakkında konuştuğunu bildirmektedir (Fischer, WOI: 163). Fischer'in basındaki savaş çığırkanlığı ile ilgili tartışmaları da (yukarıda WOI için listelenen sayfalara bakınız) bu yaklaşımın resmi kanallar tarafından desteklendiği yönündeki görüşü güçlendiriyor. Fischer yargısını, bu

makalelerin hükümet tarafından tekzip edilmediğini, hükümete yakın dergilerde böyle yayınların yapıldığını, ve yayınlardaki bilgilerin yüksek derecedeki devlet görevlilerinden geldiği yönündeki sözleri işaret ederek destekliyor.

- i. Strachan (To Arms: 52), basında böyle bir savaş kampanyasının olmadığını iddia ediyor. Ama böyle bir yargıya varmak için Fischer ve Geiss'in ortaya çıkardığı kanıtları göz ardı etmiş olması gerek.
 - ii. Strachan (To Arms: 52), Dışişleri Bakanlığı'nın basında böyle bir kampanyayı desteklemediğini iddia eder. Fischer ve Geiss'in bunun tam tersini gösteren kanıtlarını yine görmemiş olmalı. Ayrıca, böyle bir kanıt ihtiyacımız olur muydu? Propaganda kampanyaları zaten gizli hazırlanır.
 - iii. Strachan (To Arms: 52), Alman hükümetinin de basın üzerinde tahrif edici bir etkisinin olmadığını savunur. Oysaki Tripitz'in 1914 öncesinde basını başarılı bir şekilde güdümlenmesi ve diğer ülkelerde de bu benzer tahrif örnekleri bu yargıyı doğrulamıyor.
- Almanya'nın ordusunu savaşa hazırlaması. Bunu Almanya'nın 1913-1914 yıllarındaki büyük ölçekteki askeri gelişmesinde görebiliriz.
- i. Strachan'a göre, bu askeri gelişmenin planlaması, 8 Aralık 1912'deki toplantının öncesinde yapılmıştı ve Fransa'nın silahlanması ve Sırbistan'ın Osmanlı'yı yenmesiyle kışkırtılmıştı. Ancak, Strachan'ın da söylediği gibi, askeri gelişmenin zaman çizelgesinin sonu 1916'dan 1914'e çekilmişti. Muhtemelen bu gelişme planlanmıştı ama 1913-14'teki hızlı silahlanma planlı değildi.
- Almanya donanmasını savaşa mı hazırlıyor? Bunu gözlemleyemiyoruz. Strachan (s.55) da 8 Aralık 1912 sonrası donanmanın savaşa hazırlanmamasını Fischer'in yargılarını yanıtlamak için kullanıyor.
- i. Ancak Fischer kuramı zaten böyle bir gelişmeyi tahmin etmiyordu! 1912 Aralığı'nda başlayacak olan bir donanma inşası gemi yapımının uzun sürmesi nedeniyle zaten 1914'e kadar tamamlanmış olamazdı. Tripitz de 8 Aralık toplantısında gemi inşası değil Kiel Kanalı'nın bitirilmesi için zaman istemişti. Zaten Almanya'nın stratejisi kıtada hızlı bir zafer kazanıp İngiltere'yi savaşın dışında tutmaktı. Dolayısıyla amacı ordunun güçlendirilmesiydi, donanmanın değil. Sonuçta, Almanya İngiltere'yi savaş dışında tutmak istiyordu ve bunun için de İngiltere ile bir yumuşama politikası güdüyordu. Donanma inşasının durması mantıklıydı.
- Almanya yiyecek stoklarını güçlendiriyordu? Strachan'a göre, Almanya'nın toplum için yiyecek stoklamayıp bunu sadece ordu için yapması 8 Aralık toplantısının bir savaş toplantısı olmadığını kanıtıyor.
- i. Ancak Alman ordusu zaten saldırı kültürünü benimsemişti. Yani ordu, kendi kendini besleyecek stokları tutarak savaşı çabuk bitireceğini ve bu sırada da halkın aç kalmayacağına inanıyordu. (Strachan pek de ikna edici olmayan başka yargılar da sunuyor. Örneğin diyor ki 'Önleyici savaş destekleyenler bunu Fischer'in söylediği iç politika

sebepleriyle yapmıyordu! (s.55)' diyordu. Bunu söyleyerek, Alman saldırganlığından bu saldırganlığın nedenlerini incelemeye geçiş yapıyor. Ayrıca hiçbir kanıt sunmadan, 'önleyici savaşı savunanların politika üzerinde etkisi yoktu' (s.55) diyor.)

P1c. 8 Aralık toplantısında, 'Savaş Konseyi'nin üyeleri arasında savaş için milli bir karara varıldığına dair anlaşma.

Fischer'i eleştirenler, Müller'in kendi toplantı tutanaklarını temel alarak hazırladığı metinde geçen 'toplantıdan elde tutulur hiçbir sonuç çıkmadı' sözünü kullanıyor. Ama bence, Müller, savaşın hemen başlatılmasını isteyen aşırı bir şahindi. Onun hazırladığı metin, savaşın hemen başlatılma kararının alınmamasından kaynaklanan hayal kırıklığını gösterir.

P1d. Toplantıda savaş kararı alanların sonraları da savaşı hazırlayan çaba içine girmesi: Toplantı, Kayzer'in çağrısıyla toplanmıştı; yani Kayzer'in sonraları savaş için çalıştığını gözlemlememiz gerekli. Oysaki, Fischer'i eleştirenlere göre, Temmuz 1914'te Kayzer şahinden çok bir güvercin gibi davranmıştı. 1912 toplantısında savaşı önermesi düşünülemez. Bence, bu savaş kararının 8 Aralık 1912'deki toplantıda alındığı düşüncesine bir dereceye kadar gölge düşürüyor. Ama bu eleştiriler, kesin olmayan bir tahmini test etmeye çalışıyorlar. Kayzer gerçekten de 1912'de tetiklenmiş bir savaşı başlatma kararından kişisel olarak sorumlu tutulabilir mi? Değişken ve tahrife açık bir kişiliği vardı. Muhtemelen diğerleri onu 1912'de böyle bir karar almak için güdümlenmiş sonraları da Kayzer'in azalan desteğine rağmen, planı uygulamışlardı.

P1d. Tüm önemli karar-vericilerin toplantıda yer alması. Fischer'i eleştirenlere göre, özellikle Bethmann-Hollweg'in toplantıda yer alması gerekiyordu (Strathan, s.53). Muhtemelen böyle bir gereklilik yoktu. Fischer (WOI: 164), Bethmann'in 14 Aralık 1912 itibarıyla savaş yanlısı olduğuna dair kanıtlar sunuyor. Büyük olasılıkla Kayzer, Bethmann'ın zaten böyle olduğunu biliyordu.

P2. Savaş zamanındaki büyük amaçlar: Fischer'in kuramını savunanlara göre, savaş zamanındaki büyük hedefler savaştan önce de büyük hedeflerin olduğunun göstergesidir. Bu doğru olabilir mi? Bazılarına göre, 'savaş, büyük savaş hedeflerinin babasıdır. Dolayısıyla tahmin doğru değildir.' Ancak ben bunun tamamen yanlış olduğunu düşünmüyorum. Büyük savaş hedefleri bir gecede oluşturulmaz, uzun bir oluşturulma ve sindirilme dönemi vardır.

- Almanya'nın 'Eylül Planı'nı gözlemleyebiliriz. Bu planda yayılcı hedeflerin Eylül 1914'te hazırlandığını görebiliriz. (Not: Fischer'in bu planı keşfetmesi en azından onu savaş amaçlarının savaştan önce olduğu yönünde ikna etmişti.)

T3. Almanya'nın Avusturya-Macaristan'ı Sırbistan meselesinde sert bir tutum izlemesi yönünde cesaretlendirmesi.

- Almanya, 5-6 Temmuz'da Avusturya'ya bir boş çek vererek onu sert bir tutum izlemesi için cesaretlendirmiş olabilir. Ama bunu bir kriz zaferi kazanmak için mi yoksa bir kıta savaşı yada dünya savaşı başlatmak için mi yapmıştı? Bunlar da olası. Böyle bir durumda, P3 özgün bir tahmin değildir.

T4. Almanya, Fransa ve Rusya'daki hazırlıkları öğrendikten sonra bile, geri adım atmamalı.

- Gerçekten de Rusya'nın hazırlıklarını öğrendikten sonra bile Almanya geri adım atmıyor. 27 Temmuz'da bunu öğrenmesine rağmen, 30 Temmuz'a kadar Avusturya'yı itmeye devam ediyor. Bu özgün bir tahmini test eden güçlü bir test. Almanya'nın savaş başlatma isteği dışında, böyle bir hareketi nasıl açıklayabiliriz?

T5. Almanya'daki güçlü savaş yanlısı kamuoyu

- Böyle bir kamuoyunun varlığını pan-Almanlar ve ordu içinde gözlemleyebiliriz. Ancak bu grupların politik olarak da güçlü olduğunu kanıtlayana kadar, böyle bir tahminin gerçekleşmiş olması fazla birşey ifade etmez. Politik olarak güçlenene kadar, bu gruplar şiddet yanlısı olsa da Almanya'yı savaşa sürükleyecek kadar güçlü değillerdi. Bu durumda, T5 özgün değildir, ve testi de zayıftır.

T6. Alman seçkinleri arasında milli amaçlar ve diplomatik taktikler konusunda ortak ve uygun fikirlerin olması

- Alman seçkinlerini savaşa iten bir güdü olarak, Rusya ile ilişkili bir kırılma penceresinin açıldığına ilişkin inancın varlığı
- Alman seçkinleri arasında yayılan ve Almanya'nın yayılıp etki alanını genişletmesi için savaş riskini de göze alan bir dış politika izlemesi yönünde bir kuram vardı. Riezler'in 'Blöf Diplomasisi' kuramı bunun iyi bir örneği.

T7. Alman seçkinleri arasında savaşın başlamasıyla ortaya çıkan memnuniyeti gösteren kanıtlar

- Askeri birimlerin memnuniyeti ile ilgili söylentileri gözlemleyebiliriz. Mueller şöyle diyor, 'Ruh halimiz harikaydı. Hükümet sanki bize saldırılmış gibi göstermede çok başarılı olmuştu.' Alman ordusunun savaş isteği dışında böyle bir davranışı açıklayacak başka bir açıklama yapmak zor olacağından, bu güçlü bir testtir, en azından ordu ile ilişkili olarak. Ancak bu nihai bir test değildir. Bunun olması için, ordunun savaşa neden olacak kadar güçlü olduğunu ve bunun için hükümeti ittiğini gösteren kanıtlara ulaşıldığında bu test nihai olabilir.
- Ayrıca Kayzer savaşın başlamasından memnun değildi (Bundan pişman olacağınız günleri de göreceksiniz!) Ancak Kayzer olmasa da, diğerleri savaş baltalarını bilemeye başlamışlardı.

T8. Savaş sonrası 'Hata Bende' itirafları

- Bethmann-Hollweg'in 1918 civarında 'bu savaş bir bakıma önleyici bir savaştı...' yönünde bir açıklaması var. Bu gerçeği ortaya çıkaran bir açıklama mı? Güçlü bir test mi? Genelde masumlardan itiraflar duymayız!

T9. Savaş sonrası bazı şeylerin üstünü örtme çabaları?

- Gizleme çabalarını görebiliriz (örneğin, yazılmış bazı anıları değiştirme, Holger Herwig'in 'Clio Deceived' isimli çalışmasında anlattığı gibi tarihi mitler yaratma) Ancak bütün seçkinler benzer şeyler yaparlar, en masum olanlar bile.

B. Fischer Okulu bazı gerçekleşmemiş tahminlerde de bulunuyor:

T1. Alman seçkinleri arasında barışçı söylemler? Kayzer'in savaşa karşı olan sözlerini, özellikle de seferberlik emrini imzalarken söylediği 'Bundan pişman olacaksınız' yönündeki sözleri mevcut (Schmitt).

T2. Savaş başlayana kadar Almanya'nın Avusturya-Macaristan'ı engelleme çabasının olmaması? Aslında, 28 Temmuz'da Kayzer'in Avusturya'ya iletilmeyen artık durması gerektiği yönündeki telkini ve 30 Temmuz sabahı bundan daha zayıf bir biçimde Bethmann tarafından iletilen aynı yöndeki bir telkin vardı. Ama daha sonraları Bethmann da çabalarını durdurdu. Bu tahmin, sadece Fischer'in Almanya hangi koşulda olursa olsun savaş ister yönündeki görüşlerini yanlışlar. Fischer'in diğer görüşlerini zayıflatmaz.

T3. Almanya'nın İngiltere ile savaşmamak için çaba harcamaması ya da böyle bir savaşın olmaması umutlarını gösteren söylemlerde bulunmaması? Bu da Fischer'in aşırı görüşünü zayıflatır, diğerlerini değil.

T4. Alman seçkinleri arasında ciddi bir rahatsızlığın olmaması? Kesinlikle gergindiler. Eğer barışı istemiyorlarsa, kriz sırasında neden bu kadar gergindiler?

T5. Almanya'nın Rusya ile savaşmamak için çaba harcamaması ya da böyle bir savaşın olmaması umutlarını gösteren söylemlerde bulunmaması? Bunun bir kısmını görebiliriz. Almanya'nın Rusya ile savaştan kaçınmayı amaçlayan çabalarının üstünkörü olduğu söylenebilir. Bethmann'ın da ifade ettiği 'Savaş olacaksa olsun!' sözü dönemin Alman bürokratları arasında yaygındı.

T6. Alman yayılcılığını açıklayan genel bir kuramın varlığı? Bazıları açıktan olmasa da bunu savunuyor. Onlar, Almanya'nın niye yayılcı davrandığını açıklayan bir kuramın olmadığı bir ortamda, BDS'deki Alman Yayılcılığı kuramını reddederler. Ancak diğerleri (Stephan van Evera) bunun adil olmayan bir yargı olduğunu savunur. Anlamadığımız birçok nokta vardır ve Alman yayılcılığı da bunlardan biridir.

- Kayzer Wilhelm'in Almanya'sının neden bu kadar saldırgan davrandığını açıklayan genel bir kuram yoktur. Çok az kişi paylaşırsa da, van Evera'nın bazı kuramları var.

C. 'Rus savaşçılığı/yayılcılığı savaşa neden oldu!' ile ilgili tahminler

T1. Rusya'nın savaşı başlatma planı yaptığını göstere kanıtlar?

- Bu adil olmayan bir tahmin olurdu. Rus kayıtları, Alman kayıtlarının aksine, yıllardır gizli.

T2. Rusya'nın savaş öncesi büyük amaçlarının olduğunu gösteren kanıtlar

- Rusya, Çanakkale bölgesini kontrol etmek istiyordu ama DCB Lieven daha geniş bir emperyal program ya da Rusların savaşı kışkırtacağına dair bir program bulamamıştır.

T3. Rusya'nın savaş için yaptığı askeri hazırlıklar?

- 1914-17 yılların arasında Rus ordusunun gelişip silahlandığını gösteren kanıtlar ('Büyük Program') bulabiliriz ama bu özgün tahmin değildir. 'Alman saldırganlığı savaşa neden oldu' kuramı da bunu tahmin eder, çünkü o Alman askeri gelişimini gözlemler.

T4. Rusya savaşı tetikleyecek olan reaksiyonlara neden olan, ama aslında kaçınılabilecek, adımları gösterilebilir bir biçimde atmalı.

- Rusya'nın seferberliği gösterilebilir bir biçimde savaşı tetiklemişti. Ancak, ilk hamle avantajının baskın olduğu bir ortamda, seferberlikten kaçınılabilir miydi? Bu tahmin de özgün değildir. 'Almanya savaşı kışkırttı' kuramı da Rusya'nın savaşa doğru son adımları atması için kışkırtıldığını tahmin eder.

D. 'Avusturya savaşa neden oldu' ile ilgili tahminler:

T1. Avusturya'nın savaşçılığı ve bunun güdüleri ile ilgili kanıtlar: Bunu görüyoruz

T2. Temmuz 1914'te bağımsız bir biçimde Avusturya'nın Sırbistan'a saldırı kararı alması: Bunu görüyoruz.

E. 'Sırbistan savaşa neden oldu' ile ilgili tahminler:

T1. Sırbistan'ın hareketlerinin savaşı tetiklediği yönünde kanıtlar olması.

- Sırpaların Saraybosna'daki hareketleri savaşı gerçekten de kışkırtmıştır. Ancak tarihçiler, Sırpaların daha sonraki uyumsuzluğunun Ruslar ile danışarak oluşmuş olduğunu düşünüyor.